

CZU: 930.2:316.346.2(478)

[https://doi.org/10.59295/sum4\(184\)2024_10](https://doi.org/10.59295/sum4(184)2024_10)

METODA DE INTEGRARE A PERSPECTIVEI DE GEN ÎN CERCETAREA ISTORIEI CONTEMPORANE: CAZUL REPUBLICII MOLDOVA

*Oleg URSAN,**Universitatea de Stat din Moldova*

Actualitatea introducerii metodei de gen în cercetarea istoriei contemporane este argumentată prin aceea că metoda clasică uneori nu formează o imagine completă a problemei studiate, dacă este privită izolat de alte științe adiacente sau metode interdisciplinare. Ca urmare, în studierea istoriei actuale este indispensabil folosirea metodei de gen, ce permite depășirea granițelor metodologice existente între diferite domenii, astfel făurind crearea unei imagini integrate a problemei istorice și ca rezultat, analiza ei completă. Cercetările de gen în știința istorică devin tot mai actuale în România, fiind prioritare în planul de activitate al Centrului de Cercetări în Istorie Contemporană al Facultății de Istorie din București și Asociației Române de Istorie Socială. În Republica Moldova, cercetările efectuate prin prisma metodei de gen sunt realizate în multe domenii, cum ar fi: istorie, pedagogie, sociologie, psihologie, științe politice etc.

Cuvinte-cheie: metoda de gen, interdisciplinaritatea științei, Republica Moldova, istoria contemporană, egalitate.

METHOD OF GENDER MAINSTREAMING IN CONTEMPORARY HISTORY RESEARCH: THE CASE OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

The actuality of the introduction of the gender method in the research of contemporary history is argued by the fact that the classical method sometimes doesn't form a complete image of the studied problem, if it is viewed in isolation from other sciences or interdisciplinary methods. As a result, in the study of modern history, it is indispensable to use the gender method, which allows overcoming existing methodological boundaries between different fields, thus creating an integrated image of the historical problem and, as a result, its complete analysis. Gender research in historical science is becoming more current in Romania, being a priority in the activity plan of the Contemporary History Research Center of the Faculty of History in Bucharest and the Romanian Social History Association. In the Republic of Moldova, research conducted through the lens of the gender method is carried out in many fields, such as: history, pedagogy, sociology, psychology, political science, etc.

Keywords: gender method, interdisciplinarity of science, Republic of Moldova, contemporary history, equality.

Necesitatea științifică de cercetare a problemelor istorice prin prisma metodei de integrare a perspectivei de gen este motivată de ideea că metoda clasică, uneori, nu formează o imagine completă a problemei studiate, fiind privită izolat de alte științe adiacente sau metode interdisciplinare. Prin urmare, în studierea istoriei contemporane este indispensabil folosirea acestei metode care permite depășirea granițelor metodologice existente între diferite domenii, făurindu-se imaginea integră a problemei istorice și ca rezultat, analiza ei completă.

Motivul generat în argumentarea utilizării metodei evocate poate fi exemplificat și în domeniul Premiului Nobel al anului 2023. Profesoara de istorie a economiei de la Harvard, Claudia Goldin, a câștigat acest premiu prestigios pentru cercetarea domeniului „inegalității salariale între bărbați și femei”, folosind metoda de gen în istoria economiei. Academia Regală Suedeză de Științe a evocat câteva argumente în susținerea acestor cercetări remarcabile:

1. Cercetarea profesorului Claudia Goldin dezvăluie cauzele schimbării, precum și principalele surse ale decalajului de gen.

2. Analiza problemei ne-a oferit perspective noi și, adesea, surprinzătoare asupra rolurilor istorice și contemporane ale femeilor pe piața muncii [1].

De asemenea, cercetările de gen în știința istorică devin tot mai actuale și în România, fiind prioritare în planul de activitate al Centrului de Cercetări în Istorie Contemporană al Facultății de Istorie din București, Asociației Române de Istorie Socială (ARIS). Astfel, din 1998 a fost aprobat primul program de tip gender „Politici. Gen. Minorități” - parte componentă a ciclului de masterat și doctorat (M. Miroiu, L. Rotman, C. Necula și alții), iar din 2003 apare un program de masterat „Studii feministe și de Gen”, în incinta Universității ”Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

Potrivit cercetătorului american S.Byrd, genderologia este un domeniu separat de analiză, practic, folosită în toate științele existente, având ca subiecte de cercetare: familia, educația, munca, dreptul, cultura, statul etc. [2]. Cercetătoarea rusă, N. Pushkareva, printre primele din ex-URSS a introdus metoda de gen ca fiind prioritară în studierea științei istorice, demonstrând rezultate considerabile în lucrarea “Woman in Russian history from the 10th to the 20th Century”, distribuită și în New York, în 1998.

În Republica Moldova, cercetările bazate pe metoda de gen sunt reflectate în multe domenii, cum ar fi: istorie (L. Zabolotnaia, D. Cașu, Gh. Rusnac, A. Felea etc.), pedagogie (L. Handrabura, V. Goraș-Postică, T. Mutu, T. Stanila, D. Terzi-Barbăroșie, P. Cerbușcă etc.), sociologie (I. Bejan-Volc, V. Țurcan, O. Gagauz, V. Blajco, M. Buciuceanu-Vrabie, O. Cruc etc.), psihologie (V. Bodrug-Lungu, L. Pascal, D. Bostan etc.), științe politice (V. Moșneaga, Gh. Costachi, S. Mișin etc.) ș.a.

Bazele studiilor efectuate cu ajutorul acestei metodologii au fost implementate începând cu anul 1991, în care a fost adoptată Declarația de Independență a Republicii Moldova, care prevede drepturile sociale, economice, culturale și libertatea politică, egale pentru toți cetățenii, indiferent de sex, naționalitate, limbă și religie. Acest document a fost și este un punct de plecare pentru politica socială a familiei, protecția tuturor cetățenilor și pentru participarea mai activă a femeilor în toate domeniile de activitate, inclusiv în viața politică.

Evidențiez faptul că „adoptarea Declarației nu s-a realizat în cadrul unui raport echitabil între femei și bărbați, din cauza că din cei 383 de deputați ai Parlamentului, doar 13 au fost femei” (L. Lașcionova, L. Istrati, E. Bălan, O. Ojog, L. Scalnâi, S. Mășlițkaia, N. Brânzan, L. Pokotilova, N. Cegurco, L. Dicusar, V. Podgornaia, L. Silicenco, A. Volkova, constituind estimativ 3% de femei implicate în prima etapă de formare și dezvoltare a noului stat democratic. Totuși, femeile au lăsat o amprentă istorică decisivă în perioada „valurilor patriotice” din anii ,90 ai sec. XX - aspect oglindit în activitatea Leonidei Lari, Președinte al Ligii Democrat-Creștine a Femeilor. Aceasta a vociferat prin intermediul discursului ei patriotic despre Independență, la Marea Adunare Națională din 27 august 1991.

Datorită acestor evenimente istorice și mersului democratic, în 1994, a fost adoptată Constituția Republicii Moldova, care a constituit un factor determinant în promovarea valorilor civile, familiale și de gen, proclamând prin art. 1 (3), păstrarea și promovarea demnității umane, a drepturilor și a libertăților, dezvoltarea personalității umane și a justiției prin prisma egalității - o prioritate. Familia, privită din perspectiva de instituție, promovează conservarea și imortalizarea valorilor culturale și spirituale, primind garanții de protecție din partea statului, precum și egalitate de șanse între femei și bărbați în creșterea, educația și instruirea copiilor (art. 48 din Constituția Republicii Moldova).

Totuși, analiza Constituției Republicii Moldova evidențiază unele lacune în capitolul egalității, confirmând că alte deosebiri care să genereze discriminări sau privilegii între cetățenii moldoveni în art. 16 nu sunt de conceput, deși ele pot exista. Ar fi mult mai reușit de preluat textul din Constituția României, care prevede că „Cetățenii sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără privilegii și fără discriminări” [3].

Studiul de gen oferă posibilitatea aprecierii dimensiunii demografice a Republicii Moldova, obținând rezultatul dominanței numărului de femei - 52% din populația totală a țării, din 1991 până în prezent. Datele statistice demonstrează că, în 1991, cota femeilor locuitoare în Republica Moldova constituia 2 283 168, cu scădere semnificativă (aproximativ 390 de mii) în anul 2003, până în 2019, momentul când se atestă o descreștere cu peste 400 mii de femei. Numărul populației de gen masculin, de asemenea, înregistrează o scădere anuală. De exemplu, în anul 1991, numărul bărbaților constituia 2 080 909 (cu 202 259 mai puțin decât femei). În anul 2000, numărul bărbaților locatari/rezidenți în Republica Moldova era de 1 744 458, în anul 2005 - 1 724 841. În 2011, cota bărbaților a scăzut cu 368 803 și cu peste 450 de mii în 2017 (BNS).

Cauza micșorării numărului populației de gen masculin se explică prin nivelul înalt al mortalității premature a bărbaților. Statisticile naționale de stat au estimat speranța de viață a bărbaților - 65 de ani, ceea ce este cu 8 ani mai puțin în raport cu genul opus. Deși din an în an se atestă o creștere a speranței de viață la bărbați, totuși, diferența de circa 7-8 ani față de genul feminin persistă[4]. Statisticile de gen au demonstrat că în anul 1999 erau 1000 de bărbați la 1235 de femei (vârsta 55-59 ani), cifră care în 2002 a crescut la 1296 de femei. În 2011, situația a rămas neschimbată. O situație mai dramatică se atestă începând cu vârsta de 70 de ani. Dacă în anul 2000, la fiecare 1000 bărbați erau 1800 de femei, atunci în 2004, numărul femeilor ajungea la 1813, evidențiindu-se tendința de creștere anuală pe viitor [5].

Analiza de gen în domeniile de activitate a bărbaților și femeilor demonstrează că sexul feminin (circa 24%) este reprezentat în sectoare puțin plătite, cum ar fi educația și serviciile sociale. Cel mai mic procent de brațe de muncă a femeilor este înregistrat în industria construcțiilor (1% în anul 2003 care crește la 8% în anul 2008), transportului și comunicațiilor (2,2%). Statisticile rămân neschimbate în anul 2018. Un nivel mai ridicat al implicării femeilor se observă în domeniul sectorului serviciilor (58,6%). Datele rămân stagnate și în perioada anilor 2011-2014. Bărbații înregistrează cea mai mare prezență în agricultură, vânătoare și pescuit - 44,3%, urmând industria - 13,4%, precum și domeniul construcțiilor, transportului și comunicațiilor - circa 8% (BNS).

Este de menționat că cel mai mic procent de femei este angajat în activități de cercetare științifică. În 2007, titlul de doctor habilitat l-au obținut 230 de bărbați, pe când femei au fost doar 41. Cel mai mare număr de femei - 414 la număr - au susținut teza de doctorat, numărul fiind totuși dominat de bărbați doctori în științe - 569. În anul 2008, se atestă o creștere a numărului de femei care au susținut titlul de doctor habilitat - 57, dar bărbații rămân pe prima poziție cu mai mult de 300 teze. În 2010, datele statistice rămân aceleași, bărbații menținându-se pe postul de lideri în acest domeniu - 319, iar femeile - doar 59. În anul 2011/alegerile la AȘM au avut loc în 2012, mai corect ar fi, prin urmare - 2012!, numărul de femei cu titlul de doctor-habilitat este 67, iar bărbații - 326 (BNS). Din 49 de membri titulari ai AȘM, doar 2 sunt femei - Eva Gudumac și Maria Duca; din 32 de membri-corespondenți, doar o femeie, Mariana Șlapac; din 46 membri de onoare, la fel, doar o femeie, M. Simionescu. Din cei 58 de colaboratori/angajați din cadrul Institutului de Istorie a Moldovei, doar 17 sunt femei, iar din 30 de doctori în științe, doar 9. Aceste statistici se constată în ciuda legislației muncii Republicii Moldova, care prevede principiul constituțional al egalității și echității femeilor cu bărbații în domeniul relațiilor de muncă.

Urmare acestor inegalități apare problema diferențierii veniturilor bărbaților și femeilor. În Republica Moldova, femeia obține un salariu mai mic decât bărbații (de la 27%, în 2008 la 13%, în 2018) (BNS). Deși Codul muncii al Republicii Moldova, adoptat la 28.03.2003, stipulează clar egalitatea și echitatea, precizând în art. 8 - „în cadrul raporturilor de muncă acționează principiul egalității în drepturi a tuturor salariaților. Orice discriminare, directă sau indirectă, a salariatului pe criterii de sex, vârstă, rasă, culoare a pielii, etnie, religie, opțiune politică, origine socială, domiciliu, handicap, infectare cu HIV/SIDA, apartenență sau activitate sindicală, precum și pe alte criterii nelegate de calitățile sale profesionale, este interzisă”.

Consider că factorii de bază care au provocat apariția inegalității salariale în Republica Moldova pot fi: educația; vârsta; concediile frecvente (de exemplu, din cauza concediului de maternitate, care este remunerat modest cu 30% din salariul deținut sau din cauza, concediului pentru creșterea și îngrijirea copilului din cont propriu, cu păstrarea locului de muncă); nivelul scăzut de reprezentare a femeilor în funcții decizionale; reprezentarea inechitabilă a femeilor la nivel politic; stereotipuri în procesul de angajare; corupția; discriminarea de gen în proces de promovare în funcție. Toate aceste aspecte, în mod direct sau indirect au „contribuit” la apariția inegalității salariale, care, practic, s-a păstrat din perioada sovietică, când femeia era considerată de către societate/stat, secundară bărbatului, lipsită de autoritate și putere.

O altă abordare este problema asimetriei de gen la locul de muncă. Un aspect care influențează procesul de angajare a femeilor este necesitatea obținerii unei perioade de concediu în legătură cu nașterea și creșterea copiilor. Prin urmare, vechimea de muncă a femeii este mai scurtă decât a bărbaților. Este important de menționat că marea majoritate a femeilor au statut de angajat în ocuparea forței de muncă (71,0% față de 0,6%, care au o afacere proprie). Rata șomajului este mai mică la femei decât la bărbați - 5,9% și, respectiv, 8,7% în 2001, instalându-se o creștere în ambele categorii, 6,3% femei și 10% bărbați. O scădere

semnificativă se sesizează în 2008, 3,4% vs. 4,6%, însă proporția femeilor din populația inactivă este mai mare (55,3%). În 2014, rata de șomaj la femei a constituit 3,1%, la bărbați - 4,6%; o diferență majoră se atestă în 2016, 2,9% femei, 5,5% bărbați, către 2017, rata șomajului rămâne practic neschimbată, atestând un decalaj de 0,2% (BNS).

Analiza diferențiată, denotă și decalajul de gen privind vârsta de pensionare. Vârsta de pensionare în Republica Moldova s-a schimbat în mod semnificativ: în 1999, fiind de 60 de ani și 6 luni pentru bărbați și, respectiv, 55 de ani și 6 luni pentru femei. Până în 2007, vârsta de pensionare a fost majorată la 2 ani (pentru bărbați - 62, pentru femei - 57 ani). Pensionarea anticipată prevede nașterea și creșterea a 5 și mai mulți copii. Astfel, în 1999, femeile din această categorie se pensionau la vârsta de 50 de ani și 9 luni, iar în 2003 - la 53 de ani și 9 luni. Începând cu 1 iulie 2024, vârsta indicată acordării pensiei în cazul femeilor este de 60 de ani și 6 luni, iar stagiul complet de cotizare este de 33 de ani și 6 luni. Pentru bărbați, vârsta de pensionare este de 63 de ani, iar stagiul de cotizare - 34 ani. Majorarea a fost argumentată prin următorii factori: îmbătrânirea populației și creșterea mai rapidă a numărului pensionarilor decât cel al persoanelor angajate.

O temă puțin cercetată în Republica Moldova, dar cu perspectivă, ține de concediul de creștere și îngrijire a copilului. Legislația Republicii Moldova permite bărbaților să beneficieze de concediu pentru îngrijirea copilului în baza art. 124 p. 4 al Codului muncii Republicii Moldova: „concediul parțial plătit pentru îngrijirea copilului, poate fi folosit opțional în baza unei cereri scrise și de tatăl copilului, care se ocupă nemijlocit de îngrijirea copilului”. Important de menționat este art. 124 pct. 3 al CM RM care prevede păstrarea locului de muncă, perioada concediului incluzându-se în vechimea de muncă specială și în stagiul de cotizare. Potrivit art. 126 pct. 1 al CM RM, bărbatul este în drept să beneficieze nu doar de concediu parțial plătit pentru îngrijirea copilului până la vârsta de 3 ani, dar și de un concediu suplimentar neplătit în vederea îngrijirii copilului cu vârstă cuprinsă între 3 și 6 ani, cu menținerea locului de muncă (a funcției). Este important de reținut că CM RM permite persoanelor aflate în concediu suplimentar neplătit pentru îngrijirea copilului să lucreze parțial sau la domiciliu. În plus, perioada concediului neplătit se include în vechimea de muncă specială [6].

Concediul pentru îngrijirea copilului de către bărbați în Republica Moldova nu este atât de răspândit în comparație cu statele-membre ale UE din mai multe motive:

- a) salariul bărbaților este mai mare decât venitul femeilor (decalajul de venituri variază de la 13% la 23% în defavoarea femeii);
- b) problema cu angajatorul (probabilitatea apariției nemulțumirilor angajatorului raportat la oferirea concediului pentru îngrijirea copilului angajaților de sex masculin);
- c) stereotipul de gen (bărbatul se poate confrunta cu neînțelegeri, critică în adresa sa din partea reprezentanților aceluiași sex, a anacronismului și a viziunilor depășite).

Cu toate acestea, ponderea bărbaților care au beneficiat de indemnizație lunară pentru creșterea copilului a crescut de la 0,40% în 2010 la 2,9 în 2014, o mică scădere, observându-se în 2018.

O altă problemă care necesită a fi cercetată din perspectiva de gen, în scopul creării unei imagini integre, este fenomenul migrației forței de muncă din Republica Moldova. Migrația forței de muncă, fenomen socio-politic, este prezentă în toate țările, indiferent de nivelul de dezvoltare economică și stabilitate politică, însă în cazul Republicii Moldova, consecințele migrației sunt în mare măsură grave.

Fenomenul migrației și impactul ei asupra familiei a fost analizat de numeroși cercetători prin prisma istoriei, sociologiei, psihologiei și antropologiei, fiind elucidate probleme majore ale societății contemporane, cum ar fi: procesul de feminizare a migrației, creșterea anuală a divorțului, creșterea ponderii copiilor lăsați sub tutela rudelor și vecinilor, traficul de ființe umane.

Datele statistice din Republica Moldova, analizate din perspectiva de gen, demonstrează că mai mult de 78% dintre bărbați și circa 70% dintre femei au fost angajați la lucru prin recomandările prietenilor și rudelor. Însă, mai mult de 8% din femei sunt în situația de a-și căuta de lucru apelând la serviciile intermediarilor.

Este de remarcat faptul că majoritatea cetățenilor emigranți din Republica Moldova, în perioada 2001-2008, au ales Federația Rusă, constituind 40% din totalul emigranților, însă din 2009, circa 50% aleg țările membre ale UE. Acest fenomen s-a intensificat, în special, în urma procesului de liberalizare a vizelor cetățenilor Moldovei pentru UE.

Bărbații se angajează, în general, în domeniul construcțiilor, reparațiilor, transportului, industriei și agriculturii. Numărul lor predomină în domeniul construcției, înregistrându-se peste 74%. Cota bărbaților în comerț constituie 8,4% din totalul bărbaților plecați (BNS). Femeile din Republica Moldova preferă să emigreze mai mult în Uniunea Europeană decât în Rusia, cota procentuală constituind estimativ 65% (anii 2004-2008, BNS). În perioada 2011-2015, se înregistrează o creștere a numărului femeilor migrate din Republica Moldova în țările UE de la 65%, în 2011, la 72% (BNS). Raportul gender este în favoarea femeilor.

Vârsta medie a femeilor migrate din Republica Moldova este de 31-40 de ani (70%) și de 21-30 ani - 35-28% (BNS). Ar trebui subliniată ideea că, în medie, femeile se află peste hotare o perioadă mai îndelungată decât bărbații (2,3 ani (femei) în raport cu 2,0 ani, în cazul bărbaților) (BNS). Raportul procentual al femeilor emigrante, prezentat de starea civilă, arată că cel mai mare procent le revine femeilor căsătorite - 21%, celor divorțate le revine 10%, femeilor văduve - 2,6% și 9,9% - celor necăsătorite (BNS).

Merită menționate și cercetările asupra migrației din Republica Moldova în domeniul sociologiei, care au ajuns la concluzia că migrația forței de muncă și viața separată (între 2-5 ani) duc la întreruperea relațiilor de familie [7]. Studiile sociologice confirmă impactul migrației asupra divorțurilor, susținând că „acolo unde femeia este plecată în străinătate, nu mai este familie” [8].

Informațiile statistice dovedesc că în ultimii 20 de ani există un proces de destabilizare familială intensă în societate, favorizat de creșterea migrației cetățenilor. De exemplu, dacă în anul 2000, numărul căsătoriilor constituia 21 684, iar de divorțuri 9707 (45%), atunci, în 2003, numărul căsătoriilor era de 24 961, iar cel al divorțurilor, se ridica la 14 672 (58,7%) (BNS). În anul 2004, pe fundalul celor 25 164 de căsătorii înregistrate, se atestă 14 918 divorțuri. Punctul culminant al ratei de divorțuri se observă între anii 2002 și 2005, când, în medie, 57,8% din numărul total al cetățenilor căsătoriți în Republica Moldova au divorțat. Cota maximă a plecării peste hotare și a divorțurilor este atinsă în perioada cea mai activă a migrației forțelor de muncă - 2001-2006. O creștere semnificativă, în medie, 13 700 divorțuri anuale, se observă în perioada 2002-2008, cu excepția anului 2004, când au fost înregistrate peste 14 900 divorțuri. Situația s-a echilibrat în perioada 2009-2013, identificându-se o medie de 11 500 - anual și scădere semnificativă în 2016, atestându-se 10 605 divorțuri (BNS).

Analiza problemei din perspectiva de gen arată că majoritatea părinților migrați (42%), mai mult de 73% din mediul rural [9], au copii cu vârsta de 1-7 ani. Cercetările demonstrează că fiecare al cincilea emigrant cu vârstă de 20-49 ani este părinte a cel puțin un copil preșcolar. Astfel, analizând datele prezentate, putem estima că peste 65 000 de copii de vârstă preșcolară au rămas, în perioada 2001-2009, fie parțial, fie complet, în afara grijilor părintești. Mai mult, absența părinților într-o anumită etapă a formării și a maturizării copilului se poate solda cu consecințe grave atât pentru copil, cât și pentru părinți și societate. Ideea este confirmată de cercetătorul M. Cernei-Băcioiu, care susține că „familia este primul model al copilului. În absența părinților, copilul se va identifica cu grupul din care face parte, va căuta să fie „la modă”, să-și imite prietenii pentru a fi acceptat în grupul lor. La maturitate va deveni selectiv și critic în ceea ce privește alegerea modelului familial” [10]. O altă opinie expusă de autoarea cercetării este că copiii rămași fără îngrijire părintească sunt expuși la violență, trafic, comportament parazit, delincvență, absențe nemotivate și abandon școlar [11].

Drept consecință, problema migrației forței de muncă din Republica Moldova, cercetată prin prisma metodei de gen, permite să folosim rezultatele altor discipline adiacente științei istorice, în vederea unei analize mai profunde, explicată din mai multe unghiuri teoretice și științifice.

Integrarea dimensiunii de gen în politică este o temă de actualitate și de perspectivă pentru Republica Moldova. Crearea condițiilor pentru participarea egală a femeilor în politică este prevăzută de Convenția privind drepturile politice ale femeilor din 1952, Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor din 1979 (CEDAW), Strategia Nairobi din 1985, Declarația de la Beijing și a Platformei de acțiune din 1995.

Parlamentul Republicii Moldova a adoptat, în 2014, o lege care prevede asigurarea egalității gender în activitatea politică și publică. Cota minimă de 30% trebuie să fie respectată atât la formarea listelor de candidați în organul legislativ, cât și la formarea organului executiv și a comisiilor parlamentare. Este demn de menționat că pentru acest document au votat toți deputații prezenți în Parlament.

De menționat că la primele alegeri parlamentare din Republica Moldova ca stat independent, din 27 februarie 1994, pentru prima dată a participat Asociația Femeilor din Moldova, care a obținut peste 50 de mii de voturi, dar nu a depășit pragul electoral și nu a avut nici un mandat în organul legislativ. Totodată, Republica Moldova este pe lista țărilor în care femeile au ocupat postul de prim-ministru (Z. Greceanîi, 2005 – 2009, Natalia Gravriliță!), președinte al parlamentului (E. Ostapciuc, 2000 – 2005, Zinaida Greceanîi), președinte de țară (Maia Sandu 2020-prezent), adică femeile sunt prezente în structurile de conducere. Acest aspect nu înseamnă că deciziile sunt luate în considerare instant, ținându-se cont de factorul de gen. Dimpotrivă, un exemplu lipsit de ambiguitate, aprobarea de către Parlamentul Republicii Moldova, este Legea cu privire la egalitatea de șanse pentru femei și bărbați - o lege care a primit un vot de neîncredere din partea femeilor aflate în organul legislativ.

Din istoria Republicii Moldova, aflăm că în 1996, prima femeie care se lansează în campania electorală a fost Iuliana Gorea-Costin, în acel moment, directoarea Liceului Teoretic „Mircea Eliade”. În urma scrutinului, candidatul Iuliana Gorea-Costin a obținut un scor de 0,64% pe țară și 0,73% - în Chișinău. Ceva mai târziu, în iulie 2005, I. Gorea-Costin s-a înscris și în campania electorală pentru funcția de primar al municipiului Chișinău, în calitate de candidat independent, obținând în primul tur de scrutin - 4,95%. Din anul 1994 până în 2009, raportul femeilor în Parlamentul Republicii Moldova a crescut cu 20%, iar în anii 2009-2010, a scăzut cu 4%. În același timp, se atestă o creștere semnificativă în 2014, numărul femeilor constituind circa 20% din deputații în Parlament (BNS).

La fel și în cadrul autorităților publice locale din Republica Moldova reprezentarea femeilor este foarte modestă. Femeile constituie o minoritate absolută în rândul candidaților la funcția de primar, constituind doar 22,5% (BNS). Pe parcursul primilor 25 de ani de Independență, nivelul de implicare a femeilor în domeniul politic, la nivel local, este în creștere, de la 10%, în 1999, până la 18%, în 2011, și circa 20%, în 2018. Femeile sunt mai mult prezente în posturile votate de consiliile locale decât direct de alegători, deoarece, dacă în rândul primarilor, procentul femeilor este de 18,1%, în rândul vice-primarilor, acesta constituie 21,0%. În profil regional, repartitia funcției de primar, bazat pe criteriul gender a fost în toate cazurile doar în favoarea bărbaților.

În susținerea ideilor evocate, reiterez importanța cercetării istoriei prin prisma metodei de integrare a perspectivei de gen, care își îndeplinește rolul, în mod eficace, îndeosebi, în analiza problemei istorice din mai multe puncte de vedere, făurind în acest mod o imagine integrată a cercetării. Problemele istoriei contemporane necesită utilizarea metodelor interdisciplinare pentru că unele fenomene rămân a fi izolate în vederea analizei profunde, din cauza metodelor clasice, care dezintegrează ideea de conexiuni între științe adiacente. Concluzii mai consistente!

Referințe:

1. *Premiul Nobel 2023*. www.nobelprize.org [Accesat la 15.11.23].
2. БЕРД, Ш. *Теоретизуя маскулинности: современные тенденции в социальных науках // Наслаждение быть мужчиной. Западные теории маскулинности и постсоветские практики*. Санкт-Петербург: Алетейя, 2008, стр. 7-37.
3. CURPĂN, V. *Analiză doctrinară a Constituției Republicii Moldova*. Bacău, p. 33.
4. *Statistica Gender*. Biroul Național de Statistică. www.statistica.gov.md
5. *Femeile și bărbații în Republica Moldova*. BNS. Chișinău: Statistica, 2004. P. 98.
6. *Codul Muncii al Republicii Moldova*, Nr. 154 от 28.03.2003. În: *Monitorul Oficial Republicii Moldova*, 29.07.2003, Nr. 159-162 (648).
7. GAGAUZ, O. *Căsătoria și Familia instituții principale în dezvoltarea demografică*. În: *Simpozionul Internațional: Probleme demografice ale populației*. Chișinău, 2005, pp. 29-36.
8. GAGAUZ, O. *Impactul migrației forței de muncă asupra relațiilor familiale*. Conferința Internațională. Transformările demografice și socio-economice ale populației: Actualitate și viitor (5-6 decembrie 2006). Chișinău, 2007, pp. 169-175.
9. *Satul moldovenesc din perspectiva sociodemografică*. Academia de Științe a Moldovei, red. șt. Gh. PALADI. Chișinău: Sirius, 2012, p. 144.

10. CERNEI-BĂCIOIU, M. *Copii rămași singuri acasă în urma migrației părinților: riscuri și realități*. În: *Revista de filosofie, sociologie și științe politice*. Chișinău, 2011, №1 (155), pp. 175-200.
11. CERNEI-BĂCIOIU, M. *Managementul de valori în sistemul familial migrațional*. În: *Revista de etnologie și culturologie*. Vol. IX-X. Chișinău, 2011, pp. 271-275.

Date despre autor:

Oleg URSAN, doctorand, Facultatea de Istorie și Filosofie, Universitatea de Stat din Moldova.

ORCID: 0000-0001-6869-7949

E-mail: olegursan@yahoo.com

Prezentat la 01.03.2024